

A RÉZORRÚ CSILLAGÁSZ ÉS A HÍRES UTÓD

Tycho Brahe több mint négyszáz éve élt, és olyan érdekes figura volt, akiről a mai média csak álmodozhat. Az élete, a tudományos munkássága és a halála egyaránt bulvársajtóba kívánczik. Nem mellesleg pedig a tudománytörténet egyik nagy alakja.

Szöveg - Mártonffy András / KÉRDEZŐK, KÉTKEDŐK, KERESŐK

- ◆ A dán nemesember, Tycho Brahe olyan mérhetetlenül gazdag volt, hogy élete legsikeresebb szakaszában, az 1580-as években a teljes dán nemzeti vagyon egy százalékát birtokolta. Szokatlan módon azonban ezt a döbbenetes pénzt nemcsak nőkre és lakomákra költötte, hanem a csillagászat iránti tudásszomját is kielégítette vele. Mivel szinte korlátlan anyagi lehetőségekkel és a legmagasabbra vezető politikai kapcsolatokkal rendelkezett, nyugodt körülmények között tudta kialakítani a munkastílusát. Távcső még nem állt rendelkezésére, mert azt csak közvetlenül az ő ideje után kezdték el a csillagászatban is használni. Ő volt az utolsó nagy európai csillagász, aki szabad szemmel és egy hatalmas, kvadránsnak nevezett szögmérő segítségével vizsgálta az égitesteket, de ezzel együtt is olyan pontos megfigyeléseket végzett, mint addig senki.

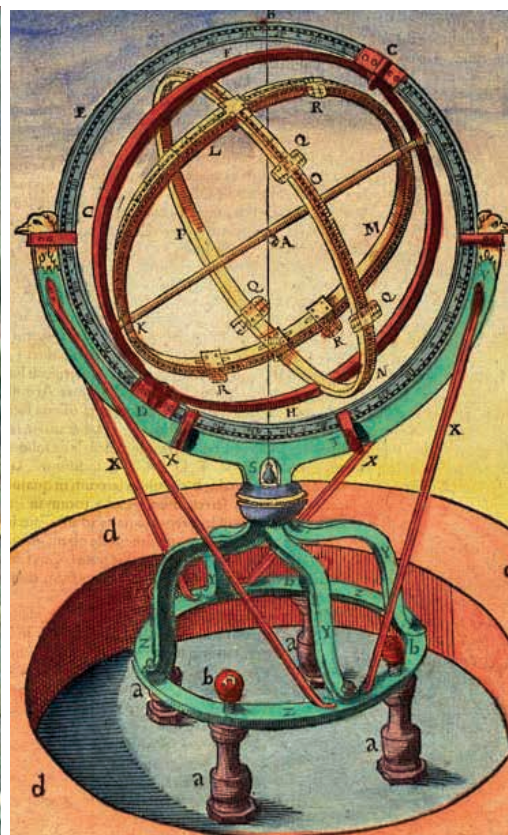
Kép - Wikimedia Commons

AZ ÉLETMENTŐ NAGYBÁCSI

A dán király, II. Frigyes mindenben támogatta, és ebben talán az is szerepet játszott, hogy Tycho nagybátyja, Jörg Brahe korábban az életét adta érte. Frigyes ugyanis 1565-ben majdnem vízbe fulladt, és Jörg Brahe mentette meg, aki emiatt meghalt tüdőgyulladásban. A király mindenesetre annyira el volt ragadtatva Tycho Brahe csillagászati és asztrológiai megfigyeléseitől, hogy ajándékba adta neki a Hven nevű szigetet. Brahe itt igazi diktátor módjára uralkodott, mulatozott, lakomákat rendezett, emberek százait dolgoztatta, miközben felépíttette az Uraniborgnak nevezett csillagvizsgálót. A távcső előtti idők legfejlettebb eszközeit használta, és még egy papírmalmot is működtetett csak azért, hogy legyen mire kinyomtatni az eredményeit. Mint minden kortársa, ő is fenntartások nélkül keverte össze a tudományt, a vallást, a csillagjóslást és az alkímiát. Asztrológiai táblázatokat készített, jóslatokat, sorselemzést és időjárási előrejelzéseket gyártott, miközben fáradságot nem kímélve gyűjtötte az égitestek mozgásának adatait. Fontos csillagászati adatokat jegyzett le például az 1572-ben fellángoló szupernóváról és egy 1577-ben feltűnt üstökösről.

SZPONZOROK ÉS TÉVHITEK

Amikor Frigyes király a 16. század legvégén meghalt, Tycho magánkirályságának befellegzett. Nem is maradt tovább Dániában, hanem két éves hamburgi kitérő után Prágába költözött, ahová II. Rudolf német-római császár hívta meg. Itt a császár és gazdag arisztokraták szponzorálásával tovább folytatta az asztrológiai elemzéseket, a világ és az égbolt jelenségeinek misztikus értelmezését. Tycho Brahe kialakította a világmindenségről a saját elképzelését, amely átmenetet képezett a korábbi, Föld-központú nézetek és az akkoriban modern, heliocentrikus kopernikuszi tanok között. Tycho alapelvei szerint a Föld túl súlyos és „lusta” ahhoz, hogy a Nap körül keringjen, arról nem is beszélve, hogy ez szerinte alapvetően ellenkezne a Szentírással. Azt állította, hogy a Nap, a Hold és a csillagok a Föld körül keringenek, míg az akkor ismert bolygók – a Merkúr, a Vénusz, a Mars, a Jupiter és a Szaturnusz – a Nap körül.

opera HIRDETÉS

MÉLTATLAN HALÁL, MÉLTÓ SEGÉD

Akármilyen nagy tudós, neves alkimista és híres csillagjós volt, sokan nem erről beszéltek vele kapcsolatban. Hírhedtté tette, hogy egy matematikai vita miatt kardpárbajt vívott egy rokonával, aki lemetszette az orrát. Tycho ettől kezdve műorral élt, amit rézből készíttetett el. Állítólag több is volt neki, különböző alkalmakra mindig a megfelelő műorrot viselte. Kalandos volt a halála is. 1601-ben nagy lakomán vett részt Prágában, ahol az egész politikai elit jelen volt. Brahe bőségesen fogyasztott mindenből, és a sok ital nagyon kikíváncozott belőle. Ő azonban nem tartotta úri dolognak, hogy otthagyja a nemesi társaságot, ezért óriási akaraterővel visszatartotta

vizelési ingerét. Olyan súlyossá vált a helyzet, hogy megrepedt a hólyagja, tönkrement a veséje, és néhány nappal később belehalt a szövődményekbe. Hatalmas mennyiségű feljegyzést hagyott hátra, amelyek alapvető fontosságúvá váltak a csillagászat történetében. Az utolsó évben ugyanis Johannes Kepler, a későbbi híres asztronómus volt a segédje. A nagy pontosságú adatok birtokában Kepler megalkotta a Naprendszer pontos modelljét, meghatározta, milyen törvények alapján keringenek a bolygók a Nap körül. Tycho Brahe, a vérbő, késő reneszánsz kiskirály és alkimista végül nem a jóslataival, hanem fáradhatatlan eltökéltségével, módszeres megfigyeléseivel reformálta meg a tudományt. ♦

